

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över Skatteverkets promemoria Några frågor om arbete mot
skattebrott**

(Fi2017/04041/S3)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Skatteverkets promemoria Några frågor om arbete mot skattebrott.

I promemorian föreslås dels att området inom vilket Skatteverket på eget initiativ kan bedriva brottsbekämpande verksamhet (den s.k. brottskatalogen) utvidgas, dels att det ska bli lättare att lämna uppgifter mellan Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet och Skatteverkets övriga verksamhetsgrenar. Jag motsätter mig inte att brottskatalogen utvidgas, men anser att behovet av förändringen bör förtydligas och att avgränsningen av Skatteverkets befogenhet tydliggörs. Jag avstyrker förslagen avseende en ökad möjlighet att lämna uppgifter mellan Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet och övriga verksamhetsgrenar.

Skattebrottsenhetens verksamhetsområde

I promemorian anges att den nuvarande ordningen innebär hinder och leder till minskad effektivitet. Med hänsyn till att det handlar om att lämna över ytterligare brottsbekämpande uppgifter till Skatteverket, vars huvuduppgift inte är att beivra brott, hade det varit önskvärt med en tydligare beskrivning av vilka hinder den nuvarande regleringen ger upphov till och hur förslaget avser att avhjälpa dessa. Vidare är den föreslagna utvidgningen av brottskatalogen inte helt tydligt avgränsad och kan leda till tolkningssvårigheter. Det vore därför önskvärt med en utförligare beskrivning av behovet samt en tydligare avgränsning av den utvidgade befogenheten.

Uppgiftslämnande mellan verksamhetsgrenar

Inledningsvis kan jag konstatera att utformningen av de föreslagna bestämmelserna i 7 och 8 §§ lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet innebär en presumtion för utlämnande som, om de genomförs, kommer innebära att det är väldigt få uppgifter som inte omfattas av uppgiftsskyldigheten. Det är alltså en genomgripande förändring som föreslås. Trots det behandlas de integritetsfrågor

som uppkommer mycket översiktligt i promemorian och någon egentlig avvägning mellan integritetsintressena och effektivitetsintressena görs inte. Det förs t.ex. inget resonemang kring vilka integritetsrisker den brottsbekämpande verksamhetens uppgiftsskyldighet i förhållande till andra brottsbekämpande myndigheter innebär. De risker som identifieras och anges som exempel för när det är mindre lämpligt att lämna över uppgifter från övriga verksamhetsgrenar till den brottsbekämpande verksamheten, med hänsyn till att uppgifterna kan komma att spridas vidare till andra brottsbekämpande myndigheter, rör intresset av att inte skapa hinder för bl.a. tvångsåtgärder mot enskilda. Den föreslagna begränsningsregeln i de båda bestämmelserna, som ska säkerställa integritetsskyddet, exemplifieras också i huvudsak utifrån effektivitetshänsyn.

Jag noterar också att utformningen av begränsningsregeln är likalydande med vad som gäller enligt lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet. I förarbetena till den regleringen anges att kravet på övervägande skäl ger uttryck för att det råder en presumtion för uppgiftsskyldighet (prop. 2015/16:167 s. 51). Den vida uppgiftsskyldigheten motiveras bl.a. med att den rör ett begränsat tillämpningsområde, och den tar sikte på viss allvarigare brottslighet. De nu föreslagna bestämmelserna har inga sådana avgränsningar.

Med hänsyn till omfattningen av den föreslagna uppgiftsskyldigheten och att det handlar om integritetskänsliga uppgifter anser jag att det krävs en djupare analys av effektivitets- och integritetsintressena än den som gjorts i promemorian.

Beträffande uppgiftsskyldigheten för den brottsbekämpande verksamheten till övriga verksamhetsgrenar innebär förslaget att det kommer gälla en mer omfattande uppgiftsskyldighet i förhållande till andra delar av Skatteverket än den som gäller i förhållande till andra brottsbekämpande myndigheter. Det kommer också att gälla en mer omfattande uppgiftsskyldighet för Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet i förhållande till övriga verksamhetsgrenar än vad som gäller för andra brottsbekämpande myndigheter. Dessa förhållanden kräver en fördjupad analys.

I det sammanhanget vill jag också peka på att det vid tillkomsten av skattebrottsenheterna ansågs viktigt att de organiserades på ett sådant sätt att rättssäkerheten säkerställdes (se prop. 1997/98:10 s. 43–45). Detta skedde genom att den brottsbekämpande delen hölls organisatoriskt åtskild från den fiskala delen. Vikten av en tydlig gräns mellan verksamheterna gör sig särskilt gällande för att undvika att den enskildes skyldigheter att medverka i en skatteutredning kommer i strid med den misstänktes rätt att förhålla sig passiv i en brottsutredning. Dessa argument gör sig gällande än i dag. I ett nyligt förslag om att överföra brottsbekämpande uppgifter till Försäkringskassan betonas vikten av att det finns en tydlig organisatorisk avgränsning mellan den brottsbekämpande enheten och övriga verksamhetsgrenar (se SOU 2017:37 s. 490–492). I promemorian behandlas frågan om hur förslagen förhåller sig till denna principiella fråga endast med anledning av ett tidigare remissyttrande från Brottsförebyggande rådet. Det anges

att den föreslagna förändringen inte är avsedd att påverka skiljelinjen mellan den brottsbekämpande verksamheten och övriga verksamheter och inte heller är av den karaktären. Jag anser emellertid – till skillnad från ställningstagandet i promemorian – att förslagen i den här delen är av den karaktären att de påverkar skiljelinjen mellan verksamheterna.

Sammanfattningsvis avstyrker jag därför förslagen i dessa delar.